

آیات: لا یكلف الله نفساً الا ما آتاهها
ما کنا معذبین حتی نبعث رسولا

ادله اصل برائت

روایات: حدیث رفع

حدیث اطلاق

- صغری: عقاب بر محتمل التکلیف ← عقاب بلا بیان

- کبری: عقاب بلا بیان از مولای حکیم قبیح است.

استدلال عقلی: قبح عقاب بلا بیان

← عقاب بر محتمل التکلیف قبیح است از مولای حکیم

دفع ضرر محتمل، واجب است.

دفع عقاب بلا بیان

معاوضه

احتیاط

برائت

صغری: شبهه بی بدوی، دارای ضرر محتمل است.

کبری: دفع ضرر محتمل واجب است.

← شبهه بی بدوی را باید ترک کرد.

شبهه حکمی، تحریمی

اصطیاط
ادله ← ۱ قرآن ۲ سنت ۳ عقل

۱ قرآن: « و لا تقف مالین لک به علم » / « و ان تقولوا علی... ما لا تعلمون »

← کیفیت استدلال: عدم فتوا به غیر علم = احتیاط

- « و لا تلقوا بأیدیکم الی المتسلکة »

← کیفیت استدلال: برائت موجب هلاکت نشود - عدم در معرض قرار گرفتن در هلاکت = احتیاط

- « اتقوا الله حق تقاته »

← کیفیت استدلال: لازمه فتوای الهی = احتیاط

جواب نقضی: در شبهه حکمی و وجوبی هم صادق است.

این استدلال در شبهه موضوعی هم صادق است.

فتوا به غیر علم شامل خود برض اضباری هائز هست.

جواب علمی: قائل شدن به برائت از روی علم است.

← این علم همان ادله عقلی و نقلی در برائت است.

(پایه بی آیات نوع)

۱ - یا تو جب بہ اللہ ہی برائت (نکرت و عکس) = یقین بہ عدم حلاکت و عقوبت . < پاسخ بہ سئوال ۱ >

۲ - تقویٰ فقط بہ معنای انجام واجبات و ترک محرمات است . < پاسخ بہ سئوال ۱ >

۲ سنت : - روایات یا مضمون آیات مذکور ہے جان پاسخ نام دہم .

- اخبار توقف : امر بہ توقف ہے اصیاط

لے بعض روایات دلائل مطابقت و بعض دیگر دلائل التزامی دارد .

- اخبار اصیاط → بہ دلائل مطابقت

↳ بہ دلائل التزامی ← خبر ثلث

پاسخ بہ اخبار توقف : [موضوع این روایات ، افساد در حلاکت است .

یا تو جب بہ اللہ ہی برائت ، موضوع مصدق نیست → سالیہ بہ انتقاء موضوع

شبهہ ہی بدوی قبل از فحص و رأس
شہادت مقرون بہ علم اجمالی (هنوز بہ علم تفصیلی نرسیدہ ام)

در شبهہ ہی بدوی بعد از فحص و رأس ، برائت جاری می شود .

پاسخ بہ اخبار اصیاط : اخبار اصیاط شامل ماخوذ نیز هست ولی با اخبار برائت متعارض دارد .

ظاہر ↓
شبهہ بدوی بعد از فحص و رأس
اظہر ↓

در این جا اخبار برائت اظہر است ؛ گاهی صحت نقض ہم بران اخبار برائت داریم مثل حدیث رفع ، حدیث

سعة . در این حالت برائت ارجحیت دارد .

اخباری ها : اصیاط ، وجوب شرعی مولوی دارد .

اصولیین : ارشادی است .

ارشاد و وجوب ← عقاب الہی دارد .

ارشادی ندبی ← ضرر الہی دینیوی .

واجبات و محرمات + شہادت

۳ استدلال عقلی :

علم اجمالی → التنا → منجز است → اصیاط (ترک معصک الحرم و انجام محمل الوجوب)

منتهی بودن زمانه است که علم اجازت منحل به علم تفصیلی و

شبهه بی بدوی نباشد.

به حرام و واجب

نبت به بعینه

در صورت منحل شدن ، برائت جاری می شود.

استدلال عقلی ۲ :

- ۱) اصل بر اباحه مگر از جانب شرع منع شده باشد.
 - ۲) اصل بر منع و حظر مگر از جانب شرع اجازه باشد.
 - ۳) اصل بر توقف.
- اصل در اشیا :
- اصل بر حظر و توقف است ← عقلاً
- احتیاط

پاسخ اصولیون به این استدلال : - اصل عقلی « حظر و توقف » از جانب ما پذیرفته نیست .

- احتیاط زمانی است که از طرف شارع ، اخباری نیامده باشد . این در حالی است که اخبار برائت آمده است .

احتیاط } موافقت قطعیه
 } مخالفت قطعیه

تخصیر : دوران بین محذورین [وجوب — حرمت]

در دوران بین المحذورین نمی توان احتیاط کرد ؛ چون در موافقت قطعیه بین واجب و حرام ، نه می توان هم عامل بود و هم تارک . و در مخالفت قطعیه بین واجب و حرام ، نمی شود نه عامل باشیم و نه تارک .

- برائت ← شکی در اصل تکلیف (جنس تکلیف) ← برائت عقلی و شرعی
 - تخصیر ← علم به جنس تکلیف و شکی در نوع تکلیف ← غالباً دوران در یک عمل ← عدم امکان احتیاط ← تخصیر
 - احتیاط ← علم به جنس تکلیف + علم به نوع تکلیف + شکی در تکلیف به ← غالباً دوران در ۲ عمل ← ایضا احتیاط
- این احتیاط استیان هر دو یا ترک هر دو دارد .

شبهه‌ی موصوفه ← علم اجناسی کثیر و تکلیف منجز است ← احوط
 رأی مشهور در شبهات کرمه
 مقرون به علم اجناسی
 شبهه غیر موصوفه ← علم اجناسی منجز است .

شبهه‌ی موصوفه

دلیل بر حرمت اطلاق شامل علم اجناسی است . ← مقصدی قاعده‌ی اولیه
 مقصدی قاعده‌ی ثانویه

مقصدی قاعده‌ی اولیه : معتقدی موجود است مخالف قطعیه ← ترک اطراف علم اجناسی
 مانع عملی وجود ندارد

شبهه غیر موصوفه ← علم اجناسی غیر منجز است زیرا ← عسر و حرج

- ① انشاء (مصلحت و منفعت)
- ② انشاء و وضع قانون
- ③ فعلیه
- ④ تنجز

مرآة حکم
 از نظر آخوند

از نظر آخوند ، فعلیه تکلیف ، موضوعی دارد .

لیکن موانع فعلیه تکلیف : عسر و حرج / اضطرار / برخی از اطراف علم اجناسی از دایره عمل خارج می‌شوند .